

Quickscan natuur
Dijksgracht Oost, Amsterdam

idverde
Advies

COLOFON

Quickscan natuur Dijksgracht Oost, Amsterdam

OPDRACHTNEMER	*i*dverde Advies Houttuinlaan 4 3447 GM Woerden T 5.1, 2, e E 5.1, 2, e **@*i*dverde.nl**
OPGESTELD DOOR	5.1, 2, e
VRIJGEGEVEN DOOR	5.1, 2, e en 5.1, 2, e
AANGEVULD DOOR	5.1, 2, e en 5.1, 2, e
Opdrachtgever	Gemeente Amsterdam t.a.v. dhr. 5.1, 2, e Weesperstraat 430 1018 DN Amsterdam
Projectnummer	726210077
KENMERK	AI 2019-0671 P1-39
Status	Definitief
VERSIE	4.1
DATUM	09-01-2022

Copyright 2023 *i*dverde. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van *i*dverde. *i*dverde is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

*i*dverde Advies bv is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van *i*dverde Advies bv. De opdrachtgever vrijwaart *i*dverde Advies bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. *i*dverde Advies bv is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij goed op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij daarnaast onze onderzoekskwaliteit. Omdat ecologisch (veld)onderzoek een momentopname is, kan aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. *i*dverde Advies bv is niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Het uitgangspunt van *i*dverde Advies is dat de voorliggende quickscanrapportage drie jaar geldig is, tenzij op basis van (praktijk)ervaring en jurisprudentie hiervan kan worden afgeweken. *i*dverde Advies hanteert de datum van het veldbezoek dat voor deze quickscan is uitgevoerd als aanvang van deze periode. Onder de aankomende Omgevingswet worden de eisen omtrent houdbaarheid van gegevens aangescherpt en mogen de (meest recente) gegevens niet ouder zijn dan drie jaar. Onder beide wetten is de houdbaarheid van de quickscanrapportage korter indien het plangebied of de directe omgeving ingrijpend is gewijzigd en/of in geval van een hoog risico op vestiging van (aanvullende) beschermde soorten.

INHOUDSOPGAVE

COLOFON 2

1 INLEIDING 5
- 1.1 Aanleiding 5
- 1.2 Beschrijving van het plangebied 6
- 1.3 Voorgenomen ontwikkeling 7

2 WERKWIJZE 9
- 2.1 Onderzoeksmethode 9
  - 2.1.1 Bronnenstudie 9
  - 2.2.1 Biotooptoets 9
  - 2.3.1 Effectenbeoordeling 9

3 BEVINDINGEN EN TOETSING GEBIEDSBESCHERMING 10
- 3.1 Wet Natuurbescherming gebiedsbescherming (gb) 10
  - 3.1.1 Natura 2000 10
  - 3.2.1 Natuurnetwerk Nederland (NNN) 10
- 3.2 Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam 11

4 RESULTATEN SOORTBESCHERMING 12
- 4.1 (Potentiële) natuurwaarden per soortgroep 12
  - 4.1.1 Vaatplanten 12
  - 4.2.1 Vleermuizen 12
  - 4.3.1 Grondgebonden zoogdieren 13
  - 4.4.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen 14
  - 4.5.1 Algemene broedvogels 14
  - 4.6.1 Vissen 15
  - 4.7.1 Amfibieën en reptielen 15
  - 4.8.1 Ongewervelde diersoorten 15
  - 4.9.1 Invasieve exoten 15
- 4.2 (Potentiële) natuurrisico's 15
- 4.3 Kansen en knelpunten 16

5 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING 17
- 5.1 Soortenbescherming 17
  - 5.1.1 Grondgebonden zoogdieren 17
  - 5.2.1 Vleermuizen 17
  - 5.3.1 Vogels 17
  - 5.4.1 Amfibieën 18
  - 5.5.1 Vissen 18
  - 5.6.1 Algemene zorgplicht 18

6 CONCLUSIE 19
- 6.1 Gebiedsbescherming 19
- 6.2 Soortbescherming 19
  - 6.1.2 Conclusie 19
  - 6.2.2 Advies per soortgroep 20

7 LITERATUURLIJST 21

BIJLAGE 1: AANVULLENDE BEOORDELING OVERSLAG 22
- 7.1 Situatieschets overslag 22
- 7.2 Toetsing aan Wet natuurbescherming 23

BIJLAGE 2: IMPRESSIE PLANGEBIED 25

Samenvatting

Soortbescherming

In onderstaande tabel zijn de soortgroepen weergegeven waarvoor op basis van de Quickscan natuur is bepaald dat ze mogelijk binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden kunnen voorkomen. Beknopt zijn de conclusie en eventueel benodigde vervolgstappen beschreven. Beschermde soorten die niet in onderstaande tabel zijn opgenomen zijn op basis van de quickscan uitgesloten binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden.

Soortgroep	Ingreep verstorend	Vervolgonderzoek noodzakelijk	Ontheffing nodig	Mitigerende maatregelen
Vleermuizen	Mogelijk	Reeds uitgevoerd	Ontheffing is reeds verleend op 20 december 2021 van: - artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis; - artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.	Compenserende maatregelen beschreven in het activiteitenplan uitvoeren. Bij toepassen verlichting uitstraling buiten het werkveld zoveel mogelijk voorkomen.
Broedvogels	Mogelijk	Nee	Nee	Indien werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, dient een broedvogelscan uitgevoerd te worden voor aanvang. Indien er een broedgeval aanwezig is binnen het plangebied het stappenplan broedvogels hanteren (paragraaf 6.2.2).
Vissen	Mogelijk	Nee	Nee	Maatregelen nemen t.b.v. zorgvuldig handelen (paragraaf 6.2.2).
Algemeen vrijgestelde soorten (Egel, bruine kikker etc.)	Mogelijk	Nee	Nee	Voldoen aan de zorgplicht. Indien dit niet mogelijk is dient men bij het aantreffen van een exemplaar deze de gelegenheid te geven om te vluchten.

Gebiedsbescherming

Het plangebied is niet gelegen binnen Natura 2000-gebied, NNN of gemeentelijk beschermde groenstructuren. Binnen Natura 2000-gebieden kunnen negatieve effecten door stikstofdepositie echter op grote afstand optreden. Een Aerius-berekening dient te worden uitgevoerd om te bepalen of deze aan de orde zijn.

Hoewel het plangebied niet overlapt met gemeentelijk beschermde groenstructuren, grenst het hier wel aan. De nieuwe inrichting mag geen negatieve effecten hebben op waarden van deze gemeentelijke groenstructuren. Om dit te borgen is nadere toetsing van het verlichtingsplan en de mogelijke effecten die verlichting op de natuurfunctie van de Stadsnatuur verbinding kan hebben nodig. Als adequate ecologische voorzorgsmaatregelen met betrekking tot lichtuitstraling worden getroffen, dan zijn negatieve effecten uit te sluiten. Ook een adviesverzoek naar de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur (TAC) is in dat geval niet noodzakelijk.

1 Inleiding

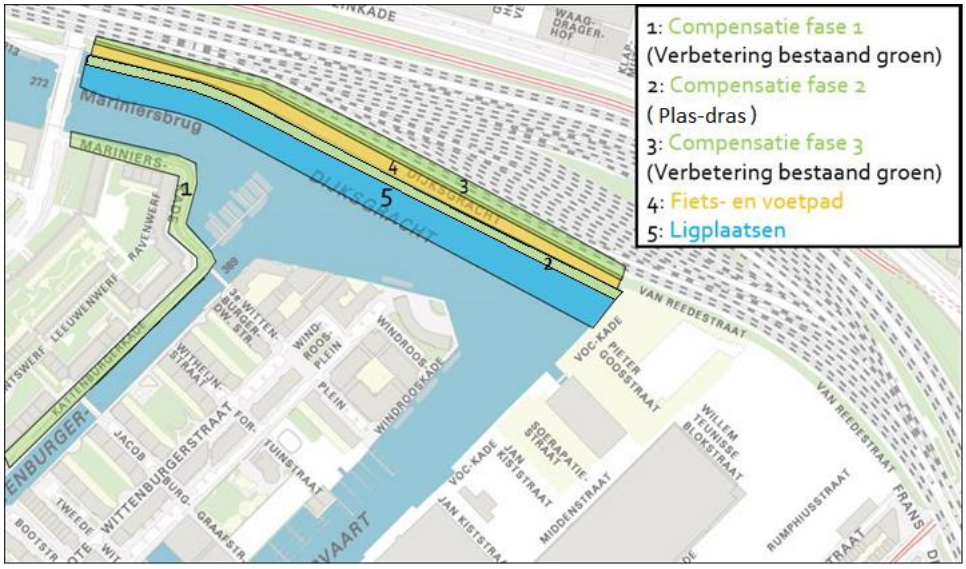
1.1 Aanleiding

De gemeente Amsterdam is voornemens om aan de Dijksgracht Oost verschillende ruimtelijke ingrepen uit te voeren. *id*verde Advies is gevraagd om een 'Quickscan natuur' uit te voeren om te onderzoeken of mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming wordt overtreden door het uitvoeren van de werkzaamheden en/of de voorgenomen ontwikkeling in conflict is met provinciaal en regionaal natuurbeleid.

Naar aanleiding van een quickscan natuur (2018) in een deel van het plangebied en een nader onderzoek naar o.a. vleermuizen (2020) is door de gemeente Amsterdam een ontheffing Wnb aangevraagd in het kader van de aanleg van een fietspad langs de Dijksgracht. De begroeide oever vormt namelijk essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. In het activiteitenplan (9 juni 2021), dat de onderbouwing vormt voor de ontheffingsaanvraag, is een compensatieopgave opgenomen voor het verlies van dit foerageergebied. Onderstaand zijn de voorgenomen werkzaamheden en compensatiemaatregelen opgesomd:

- Voor de aanleg van een fiets- en wandelpad langs de noordelijke kade: Het kappen van een deel van het bestaand groen en verbeteren van het resterende bestaand groen.
- Ter compensatie van het verwijderde groen:
    - De aanleg van een plas-dras zone langs de noordelijke kade, tot 2,5 meter van de kade af.
    - Het verbeteren van bestaand groen langs de noordelijke kade, de Kattenburgerkade en de Marinierskade.
- De aanleg van ligplaatsen (meerpalen en steigers) en een voorzieningengebouw.

In afbeelding 1.1 zijn de diverse maatregelen en bijbehorende locaties weergegeven.

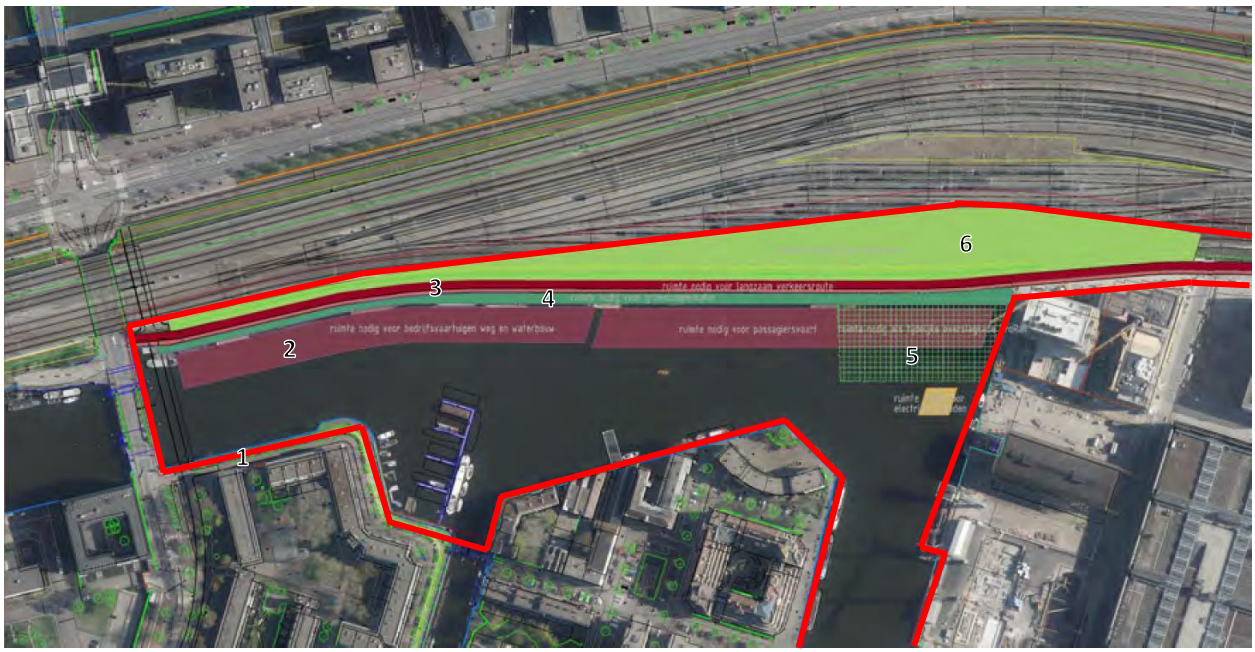

Afbeelding 1.1. Ligging plangebied, voorgenomen werkzaamheden zijn met kleuren en nummers aangegeven.

Naast de voorgenomen maatregelen zoals beschreven in het activiteitenplan is door de gemeente een ruimtelijke visie op de Dijksgracht opgesteld (3 januari 2022). Hierin zijn diverse scenario's (ruimtelijke claims) voor de ontwikkeling van de Dijksgracht opgenomen. In deze quickscan nemen we de volgende ruimtelijke claims mee:

1. Fiets-voetgangersroute (§3.1 in ruimtelijke visie)
2. Ligplaatsen bedrijfsvaartuigen (§3.2 in ruimtelijke visie)
    a. Op- en overslag (§3.2.3 in ruimtelijke visie)
3. Herstel kademuur (§3.3 in ruimtelijke visie)
4. Compenserende maatregelen vleermuizen (§3.4 in ruimtelijke visie) (zie ook afbeelding 1.1 hierboven)
5. Programma hoogfrequent spoor (tijdelijke overslagfaciliteit) (§3.5 in ruimtelijke visie)
6. Spoorpark (§3.6 in ruimtelijke visie)

De verschillende ruimtelijke claims zijn met bovenstaande nummers op kaart weergegeven in afbeelding 1.2. Voor de meer gedetailleerde beschrijving en weergaven wordt de ruimtelijke visie geraadpleegd.

Afbeelding 1.2. Oppervlakte van de verschillende ruimtelijk claims op de Dijksgracht (bron: Ruimtelijke visie).

In het kader van de Wet natuurbescherming moet rekening worden gehouden met beschermde flora, fauna en natuurgebieden. Een quickscan natuur is nodig om te onderzoeken welke beschermde soorten mogelijk aanwezig zijn in en rondom het plangebied en of de voorgenomen ontwikkelingen (compenserende maatregelen) mogelijk negatieve effecten hebben op de aanwezige soorten en natuurgebieden. Uitgangspunt voor de quickscan Natuur is het 'Format quickscan natuur', als onderdeel van de formats natuurproducten planvorming en engineering van de gemeente Amsterdam (versie 16 mei 2018).

De gemeente Amsterdam heeft ook een eigen groenbeleid waarmee rekening dient te worden gehouden met het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen. Dit was voorheen vastgelegd in de Hoofdgroenstructuur en Ecologische Structuur. Ten tijde van het updaten van deze quickscan lag een nieuw Beleidskader Hoofdgroenstructuur en een nieuwe toetskaart ter beoordeling bij de gemeenteraad. De verwachting is dat de gemeenteraad het nieuwe beleidskader begin 2023 goedkeurt. Om deze reden is in voorliggende quickscanrapportage de voorgenomen ontwikkeling alvast getoetst aan de nieuwe Hoofdgroenstructuur en toetskaart.

De gemeente Amsterdam wil inzichtelijk hebben welke risicosoorten (invasieve exoten en overlast gevende dieren) aanwezig zijn binnen het projectgebied en welke maatregelen dienen te worden genomen om verder verspreiding of overlast van deze soorten te voorkomen. Daarnaast heeft de gemeente Amsterdam verschillende groene ambities (o.a. vergroten biodiversiteit en klimaatadaptatie). De mogelijke kansen hiervoor dienen ook benoemd te worden in de quickscan natuur.

Tot het plangebied van deze quickscan behoren alle aangeduide locaties in afbeelding 1.1 en 1.2. Dit betekent dat de quickscan het volgende omvat:

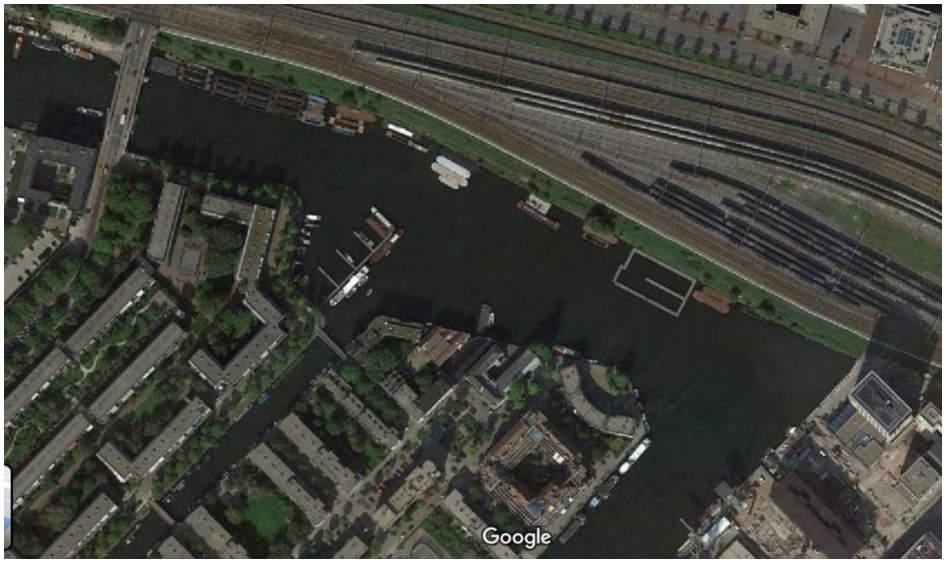
- Toetsing van de compensatiemaatregelen gewone dwergvleermuis aan de Wnb (afbeelding 1.1);
- Een actualisatie van de eerder uitgevoerde quickscan (2018) ter plaatse van de groenstrook aan de Dijksgracht;
- Toetsing van de verschillende ruimtelijke claims aan de Wnb (afbeelding 1.2).

1.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied (afbeelding 1.3, 1.4 en 1.5) bevindt zich aan de noordoostzijde van het centrum van Amsterdam en bestaat grotendeels uit water, met aan de noordzijde een spoortalud en aan overige zijden kademuren. Binnen het plangebied zijn langs het spoortalud struweel en langs de kademuren bomen en plantvakken aanwezig. Deze structuren worden mogelijk verwijderd tijdens de werkzaamheden.

Afbeelding 1.3 Locatie van de Dijksgracht Oost te Amsterdam (bron: Google Maps).

Afbeelding 1.4 De huidige situatie in het plangebied (bron: Google Maps).

Afbeelding 1.5 Impressie van het plangebied.

1.3 Voorgenomen ontwikkeling

De werkzaamheden die in deze quickscan worden meegenomen omvatten:

- Het realiseren van een fiets-voetgangersroute rondom het plangebied.
- Het realiseren van ligplaatsen en een voorzieningengebouw voor bedrijfsvaartuigen langs de Dijksgracht Oost.
- Herstel van de kademuur aan de Dijksgracht Oost.
- Het realiseren van een overslagfaciliteit langs ligplaatsen op het water.
- Het inrichten en van het spoorpark bij het spoortalud.
- Compenserende maatregelen:

- Compensatie fase 1: Verbeteren bestaand groen langs de Kattenburgerkade.
- Compensatie fase 2: Realiseren een plas-dras zone langs de noordelijke kade.
- Compensatie fase 3: Verbeteren bestaand groen op het spoortalud.

Afbeelding 1.6 Impressie van het spoortalud waar kademuren worden hersteld, een fiets- en voetgangersroute wordt gerealiseerd, ligplaatsen worden gerealiseerd, een spoorpark wordt ingericht, tijdelijke overslagfaciliteit wordt gerealiseerd, bestaand groen wordt verbeterd en een plas-dras zone wordt gerealiseerd.

2 Werkwijze

2.1 Onderzoeksmethode

De quickscan bestaat uit een bronnenonderzoek in combinatie met een eenmalig veldbezoek. De bestrating, de bomen en de vegetatie zijn beoordeeld op de aanwezigheid van (potentieel) (beschermde) natuurwaarden, Rode Lijstsoorten en risicosoorten. De waarnemingen en analyse in de quickscan worden ondersteund door heldere foto's. Aanvullend hierop wordt ook getoetst op invasieve exoten, zoals opgenomen in de Europese Unielijst Invasieve exoten.

2.1.1 Bronnenstudie

Voor het bronnen- en literatuuronderzoek zijn op 21 december 2021 de gegevens opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). In de NDFF is rondom het plangebied een polygoon ingetekend. Het polygoon is ruimer ingetekend dan het plangebied, namelijk in een straal van ca. 1 km rondom het plangebied. Binnen dit polygoon zijn alle verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd van de afgelopen vijf jaar. Door het polygoon ruimer in te tekenen dan het plangebied, is de verkregen dataset voldoende groot om te kunnen benutten voor dit onderzoek. Eveneens zijn binnen het polygoon de waarnemingen van Rode lijst-soorten en invasieve exoten opgevraagd.

De uit de NDFF opgevraagde dataset bestaat in totaal uit 2846 'records'. Het gaat hierbij om een of meerdere waarnemingen van in totaal 86 soorten, voornamelijk vogels. Op basis van deze beschikbare gegevens is een eerste inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten binnen het plangebied en zijn aanvullend de Atlas van de Nederlandse zoogdieren en de Atlas van de amfibieën en reptielen van Nederland geraadpleegd om een completer beeld te krijgen. Verder is in de map viewer van gemeente Amsterdam (maps.amsterdam.nl/) aanvullend gekeken naar het voorkomen van muurplanten (maps.amsterdam.nl/muurplanten), broedvogels met beschermde nesten (maps.amsterdam.nl/vogels) en vleermuizen (maps.amsterdam.nl/vleermuizen) ter hoogte van het plangebied

Verder is gekeken naar de ligging van het plangebied ten opzichte van wettelijke beschermde Natura 2000-gebieden en het planologisch beschermde Natuur-netwerk Nederland (NNN). Ook is er gekeken of Hoofdgroenstructuur en Ecologische structuur van de gemeente Amsterdam binnen het plangebied ligt.

2.2.1 Biotooptoets

De biotooptoets bestaat uit het uitvoeren van een veldbezoek met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Op het moment dat het veldbezoek wordt uitgevoerd, zijn niet alle soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebieden en migratierouten aan hun leefomgeving stellen, vergeleken met en getoetst aan de situatie in het veld.

Het veldbezoek is op 23 november 2021 uitgevoerd door een ecoloog van *id*verde Advies 5.1, 2, e . De weersomstandigheden waren op dat moment deels bewolkt, droog, 11 ^{o}C en 3 Bft. (NW). De bevindingen van het bronnenonderzoek zijn in het veld getoetst en waar nodig aangevuld. In het bijzonder is gekeken naar muurvegetatie op de kades en naar nesten of holtes van boom bewonende soorten (broedvogels en vleermuizen) in de aanwezige bomen en vegetatie.

2.3.1 Effectenbeoordeling

Op basis van de uitkomsten van het bronnen- en veldonderzoek is beoordeeld of het plan (negatieve) effecten kan hebben op beschermde soorten. Indien sprake is van een conflictsituatie tussen de aanwezigheid van beschermde soorten en de geplande ruimtelijke ingreep, is in onderhavige rapportage aangegeven welke voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Indien negatieve effecten door het nemen van voorzorgsmaatregelen niet te voorkomen of uit te sluiten zijn, is aangegeven of vervolgonderzoek, mitigerende maatregelen en/of een ontheffingsaanvraag noodzakelijk is.

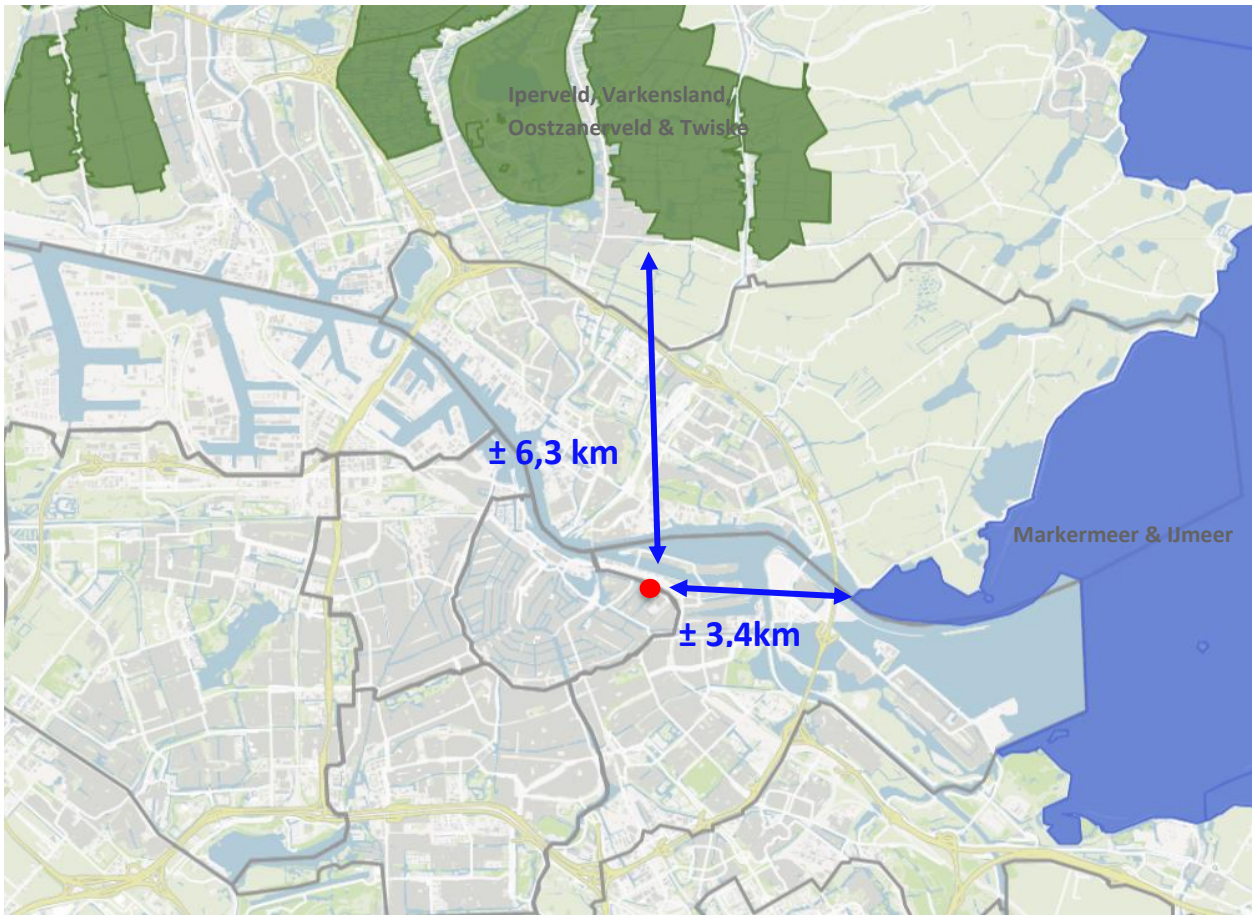
3 Bevindingen en toetsing gebiedsbescherming

3.1 Wet Natuurbescherming gebiedsbescherming (gb)

3.1.1 Natura 2000

De Natura 2000–gebieden die op de kortste afstand van het plangebied liggen zijn het Iperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske (+/- 6,3 km) en het Markermeer & IJmeer (op ± 3,4 km) (afbeelding 3.1). Door de grote afstand en de tijdelijke aard van de voorgenomen werkzaamheden zijn de meeste effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden uitgesloten. Desondanks kan stikstofdepositie op grote afstand optreden, veroorzaakt door bijvoorbeeld bouwwerkzaamheden. Een negatief effect door uitstoot van stikstof is niet uit te sluiten. Op 2 november 2022 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld dat de bouwvrijstelling stikstof niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht. De bouwvrijstelling mag dus niet gebruikt worden bij bouwprojecten (Uitspraak 202107079/1/R4). De sinds 1 juli 2021 actieve bouwvrijstelling binnen de Wet natuurbescherming is sinds de uitspraak komen te vervallen. Per project is dus onderzoek nodig naar de mogelijke gevolgen van de uitstoot van stikstof.

De effecten ten gevolge van de stikstofuitstoot dienen inzichtelijk gemaakt te worden door middel van een Aerius berekening. Als uit de berekening blijkt dat de stikstofdepositie gebonden aan het project niet leidt tot een verslechtering van dichtbijgelegen Natura 2000-gebieden, kan de besluitvorming door de vergunningverlener plaatsvinden.

Afbeelding 3.1. Ligging van het plangebied (rood) t.o.v. de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden (groen en blauw) (bron: www.maps.amsterdam.nl).

3.2.1 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het plangebied overlapt niet met het Natuurnetwerk Nederland. De werkzaamheden zullen dit gebied niet permanent verstoren, dus effecten op de lange termijn zijn uitgesloten.

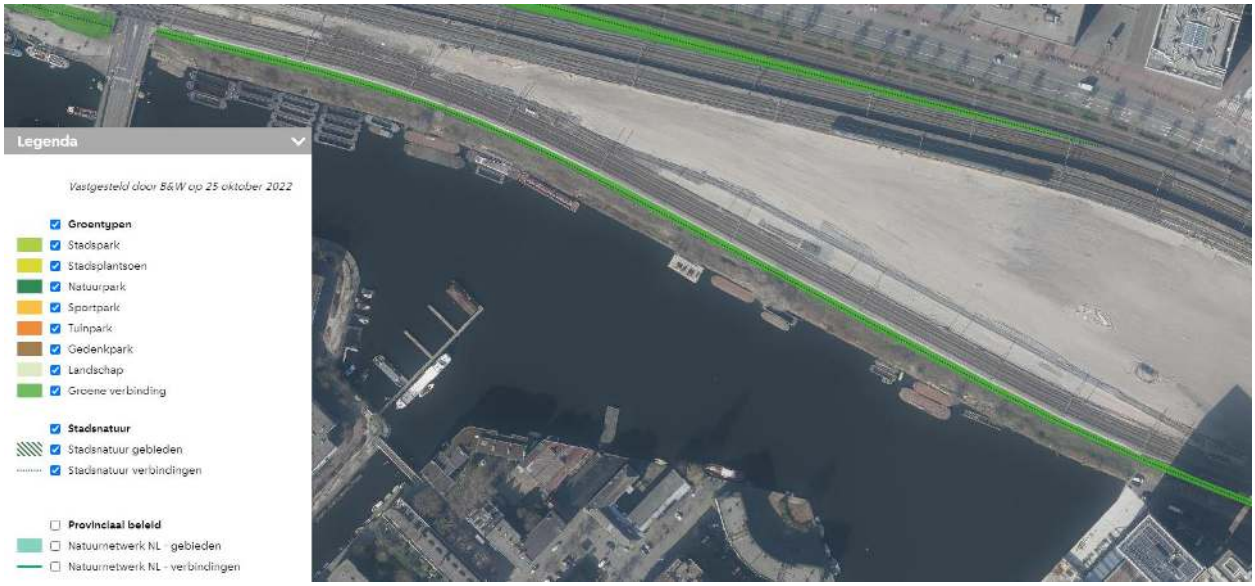
3.2 Hoofdgroenstructuur gemeente Amsterdam

Met de Hoofdgroenstructuur beschermt en versterkt gemeente Amsterdam de belangrijke groengebieden in de stad (Beleidskader Hoofdgroenstructuur, 2022). De Hoofdgroenstructuur bevat de minimale hoeveelheid stedelijk groen en bijhorende waterstructuren die gemeente Amsterdam wil borgen. Onder de Hoofdgroenstructuur valt groen met een wijkoverstijgende functie, zoals grotere stadsparken, stadsplantsoenen en verbindingen. Daarnaast kan een groengebied deel uitmaken van de Hoofdgroenstructuur omdat deze bijdraagt aan een specifieke waarde, zoals klimaatbestendigheid of gezondheid. Ook valt groen dat op een andere wijze bijzonder of zeldzaam is in de Hoofdgroenstructuur, zoals kleinere groengebiedjes in het centrum.

De groenfunctie van de Hoofdgroenstructuur wordt streng bewaakt. Alleen plannen of initiatieven die zorgen voor een verbetering van de Hoofdgroenstructuur zijn toegestaan. De Hoofdgroenstructuur werkt met groentypen, welke gericht ruimte bieden en eisen stellen aan bepaalde waarden. Deze waardenbenadering is nieuw aan de Hoofdgroenstructuur, die naar verwachting wordt vastgesteld begin 2023. Een initiatief of plan is alleen inpasbaar als het niet ten koste gaat van de waarden van een gebied en één of meer van de prioritaire waarden versterkt. Voor elk groentype geldt een gewenste waardeontwikkeling, mate van bebouwing en verharding, en eventueel inpasbare voorzieningen. Delen van de groentypen hebben daarnaast in sommige gevallen een extra aanduiding als ‘Stadsnatuur’ gekregen. Natuur geldt in deze delen altijd als prioritaire waarden, boven de voor het betreffende groentype geldende (ontwikkel)waarden.

Het plangebied valt buiten de Hoofdgroenstructuur, maar grenst er aan de oostzijde wel gedeeltelijk aan (afbeelding 3.2). Hier bevindt zich het groentype ‘Groene verbinding’ en een ‘Stadsnatuur verbinding’, welke tot halverwege op het talud langs het spoor lopen. Beiden liggen volledig op grond van ProRail, en blijven onaangetast door de aanleg van het fietspad. Bij de intekening van de Hoofdgroenstructuur is rekening gehouden met de inpasbaarheid van de voorgenomen ontwikkelingen.

De nieuwe inrichting mag geen negatieve effecten hebben op waarden van de Groene verbinding en Stadsnatuur verbinding. De ontwikkelingswaarden van Groene verbinding – recreatie, beleving en leefklimaat - worden positief beïnvloedt door de verwezenlijking van het fietspad en spoorpark. Het gebied was eerder onbereikbaar voor recreanten of passanten, en had derhalve weinig samenhang met recreatie, beleving en leefklimaat. Het nieuwe fietspad faciliteert deze prioritaire waarden. In het kader van de Stadsnatuur verbinding is nadere toetsing nodig van het verlichtingsplan en de mogelijke effecten die verlichting op de natuurfunctie van de verbinding kan hebben. Wel kan alvast gesteld worden dat indien er adequate maatregelen worden genomen waarbij het uitschijnen van licht op de Stadsnatuur verbinding wordt voorkomen, er geen negatieve effecten op de natuurfunctie worden verwacht. Een adviesverzoek naar de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur (TAC) is niet noodzakelijk. Het initiatief wijkt niet af van wat het bestemmingsplan hier toestaat. Gemeente Amsterdam heeft onlangs (december 2022) desalniettemin het plan voorgelegd aan de TAC, en hieruit volgden ook van de betrokken ecoloog positieve reacties. De voorgenomen aanleg van het spoorpark heeft daarnaast veel meerwaarde voor de natuurfunctie van de Stadsnatuur verbinding.

Afbeelding 3.2 De ligging van de Hoofdgroenstructuur van de gemeente Amsterdam t.o.v. het plangebied (rood) (Bron: www.maps.amsterdam.nl).

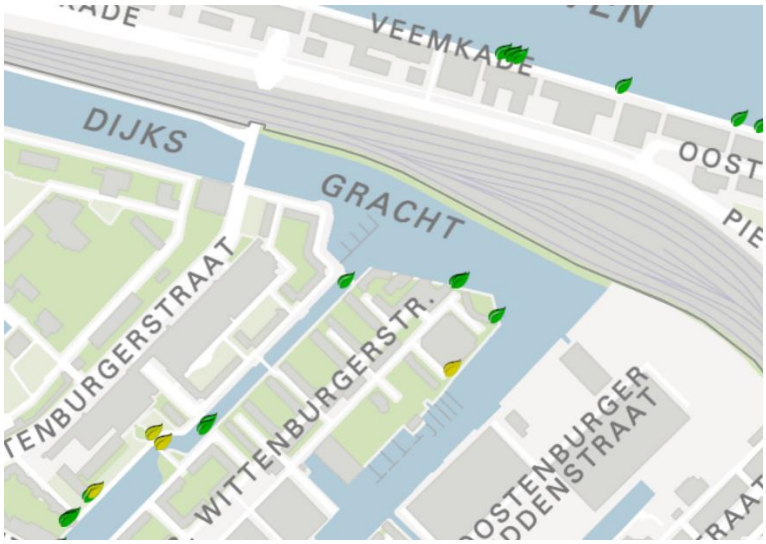
4 Resultaten soortbescherming

4.1 (Potentiële) natuurwaarden per soortgroep

4.1.1 Vaatplanten

Bronnenstudie

Uit de gegevens van de NDFF zijn enkele meldingen bekend van beschermde vaatplanten: kluwenklokje, schubvaren en wolfskers. Geen van deze meldingen zijn gedaan binnen (de invloedssfeer van) het plangebied. Deze soorten worden hier ook niet verwacht. Via maps.amsterdam.nl zijn verschillende meldingen gedaan van muurplanten aan de zuidkant van het plangebied. De kademuren waarop deze planten zijn gemeld zullen door de werkzaamheden niet worden aangetast. Herstelwerkzaamheden van kademuren zullen alleen plaatsvinden aan de kade langs het spoortalud.

Afbeelding 4.1. Beschermde (groen) en niet beschermde (geel) muurplanten (maps.amsterdam.nl/muurplanten).

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn enkele waarnemingen gedaan van muurplanten die niet beschermd zijn (onder de Wet natuurbescherming of onder beleid van de gemeente Amsterdam), verspreid over het gebied. Beschermde vaatplanten zijn niet aangetroffen. Groeiplaatsen van invasieve plantenexoten zijn eveneens niet waargenomen.

4.2.1 Vleermuizen

Bronnenstudie

In de NDFF zijn meerdere waarnemingen van vleermuizen bekend, op >500 m afstand van het plangebied. Het gaat om de gewone en ruige dwergvleermuis. Op maps.amsterdam.nl/vleermuizen zijn waarnemingen gedaan van vleermuizen op een fietstraject langs het plangebied. Het gaat hier ook om de gewone en ruige dwergvleermuis (afbeelding 4.2). Het aanvullend onderzoek naar vleermuizen (gemeente Amsterdam, 2020) wijst uit dat negatieve effecten voor essentiële vliegroutes van vleermuizen als effect van de aanleg van het fiets-/voetpad en ligplaatsen zijn uitgesloten. Het deelgebied vormt echter wel essentieel foerageergebied voor vleermuizen.

Afbeelding 4.2 Waarnemingen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis in de buurt van de Dijksgracht Oost. (bron: maps.amsterdam.nl/vleermuizen).

Veldbezoek

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Binnen het gehele plangebied zijn geen geschikte elementen aanwezig die potentieel geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Potentieel geschikte gebouwen zijn niet aanwezig binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden. De kademuren zijn ongeschikt, omdat kruipruimtes ontbreken. De aanwezige bomen en struiken op het talud en op de kades zijn ook ongeschikt als verblijfplaats, omdat holtes, scheuren of ruimtes onder schors ontbreken bij de aanwezige bomen. Vleermuizen verblijven in bomen die vaak minimaal 10 meter of hoger zijn, een zekere leeftijd hebben bereikt en holten en scheuren in takken en bast hebben. Dit type bomen is afwezig.

Het is niet uitgesloten dat het spoortalud aan de Dijksgracht Oost en de vaart onderdeel zijn van een essentieel foerageergebied. De onverlichte situatie langs de kade aan de Dijksgracht Oost maakt het erg geschikt voor foeragerende vleermuizen. De vleermuizen kunnen vermoedelijk ook gebruik maken van alternatieve jachtgebieden in de omgeving, maar het is niet bekend in hoeverre ze dit doen. Lijnvormige elementen, zoals de vaart en kademuren kunnen mogelijk onderdeel zijn van essentiële vliegroutes van vleermuizen.

4.3.1 Grondgebonden zoogdieren

Bronnenstudie

In de NDFF zijn binnen een straal van ca. 1 km rondom het plangebied meerdere meldingen bekend van algemene grondgebonden zoogdieren. Het gaat hierbij om meldingen van egel en konijn. Enkele meldingen hiervan zijn gedaan binnen het plangebied.

Veldbezoek

Gedurende het veldbezoek zijn geen zoogdieren of sporen van individuen of verblijfplaatsen waargenomen in en rondom het plangebied.

Vegetatie op het spoortalud kan mogelijk geschikt zijn voor het voorkomen van kleine marterachtigen. Uit het aanvullend onderzoek naar kleine marterachtigen (gemeente Amsterdam, 2020) blijkt echter dat deze soorten hier niet voorkomen. Ook gezien de hoge mate van menselijke activiteit rond het plangebied zijn deze soorten binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.

Voor algemene soorten als egel, konijn en diverse muizensoorten vormen structuren ook geschikt leefgebied.

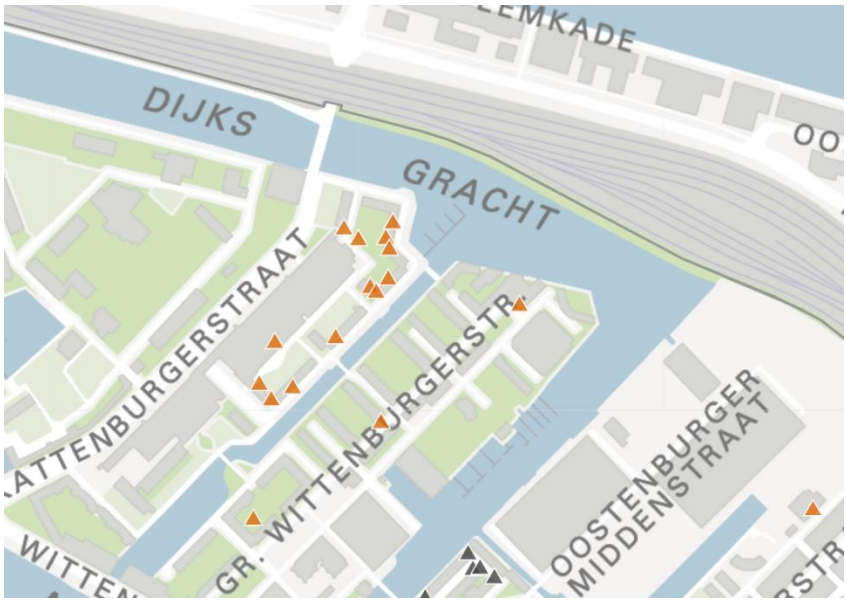
De kades waar compensatie fase 1 en 2 (afbeelding 1.1) plaatsvindt zijn niet geschikt als leefgebied voor grondgebonden zoogdieren, maar het voorkomen van algemene soorten kan niet worden uitgesloten.

4.4.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Bronnenstudie

In de NDFF zijn in de omgeving van het plangebied enkele meldingen bekend van vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is. Het gaat om boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, ooievaar, ransuil, roek, sperwer en wespendief. Binnen het plangebied zijn via de NDFF enkele meldingen gedaan van boomvalk, gierzwaluw, grote gele kwikstaart en huismus gedaan. Via maps.amsterdam.nl zijn verschillende meldingen gedaan van broedplaatsen van huismussen, grenzend aan het plangebied (afbeelding 4.3).

In de omgeving van het plangebied zijn ook meldingen bekend van soorten (categorie 5 Wnb) als blauwe reiger, huiszwaluw en grauwe vliegenvanger. Dit zijn soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn indien er sprake is van zwaarwegende ecologische omstandigheden. Verschillende meldingen zijn gedaan binnen (de invloedssfeer van) het plangebied.

Afbeelding 4.3 Broedplaatsen van huismussen (oranje) en gierzwaluwen (grijs) (bron: maps.amsterdam.nl).

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten (cat. 1-5) aangetroffen in het plangebied. Eveneens zijn geen nesten van deze soorten in het plangebied aangetroffen of locaties die geschikt zouden kunnen zijn als nestlocatie. Gebouwen grenzend aan het plangebied kunnen mogelijk wel dienen als broedlocaties voor huismus en gierzwaluw.
Binnen het plangebied is enige geschikte vegetatie aanwezig als foerageergebied voor huismussen, met name op het spoortalud. Aangezien verblijfplaatsen van huismussen alleen verwacht worden bij gebouwen aan de andere kant van de vaart, zullen huismussen echter met name groenstructuren rondom de gebouwen als foerageergebied gebruiken. De groenstructuren in de omgeving van de gebouwen blijven behouden (zie onderstaande alinea over de heggen aan de Kattenburger- en Marinierskade). De groenstructuren bij het spoortalud zijn daarom niet essentieel.

De heggen aan de Kattenburgerkade en Marinierskade zijn mogelijk foerageergebied en worden tijdens compensatiefase 1 deels vervangen met vergelijkbare soorten die meer insecten aantrekken. Rondom de bomen blijven de heggen behouden, ter bescherming van de bomen zelf en om de impact op het leefgebied van de huismus te verminderen. Omdat de heggen die vervangen worden laag zijn, zal de nieuwe aanplant snel de huidige functie ervan overnemen. Daarnaast geldt ook voor deze heggen dat er in de omgeving van de gebouwen voldoende alternatieve foerageergebieden beschikbaar blijven in de vorm van andere groenstructuren zoals bomen of andere heggen en struiken.

4.5.1 Algemene broedvogels

Bronnenstudie

In de gegevens uit de NDFF zijn vele meldingen van algemene broedvogels bekend die afkomstig zijn uit de omgeving van het plangebied. Het gaat hierbij om soorten als tjiftjaf, winterkoning, houtduif, fuut en zwartkop.

Veldbezoek

Gedurende het veldbezoek zijn ter plaatse van het plangebied zelf geen vogelnesten waargenomen. Broedlocaties kunnen niet worden uitgesloten. Het aanwezige groen in het plangebied wordt deels verwijderd gedurende de werkzaamheden, waardoor verstoring en vernieling van broedlocaties kan optreden.

4.6.1 Vissen

Bronnenstudie

In de NDFF-database zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen. Uit literatuuronderzoek (o.a. Verspreidingsatlas Vissen, Stichting RAVON) is gebleken dat de Rivierdonderpad aanwezig is binnen de Amsterdamse grachtengordel. De rivierdonderpad wordt niet benoemd in de gedragscode soortbescherming gemeenten van Bureau Stadswerk maar wordt aanvullend beschermd vanuit het gemeentelijk beleid vanuit de Gemeente Amsterdam. Vanuit het programma dient daarnaast zoveel mogelijk rekening gehouden worden met het welzijn van alle soorten vissen die in de gracht kunnen voorkomen.

Veldonderzoek

De waterbodem ter plekke ligt diep en stortstenen zijn niet waargenomen (habitat rivierdonderpad). Echter kan niet worden uitgesloten dat er op de bodem puin of stortstenen liggen. Hoewel het water in het plangebied geen optimaal geschikt leefgebied lijkt te zijn voor rivierdonderpad, kan het voorkomen niet geheel worden uitgesloten. Ook algemeen voorkomende vissoorten zijn te verwachten in de gracht.

4.7.1 Amfibieën en reptielen

Bronnenstudie

In de NDFF zijn geen meldingen gedaan van reptielen. Wel zijn enkele meldingen gedaan van amfibieën. De vroedmeesterpad is meerdere keren gemeld, enkel ruim buiten het plangebied. De vroedmeesterpad komt van nature echter niet voor in omgeving van Amsterdam (enkel Zuid-Limburg) en het gaat dan ook om 'niet wilde' exemplaren. Verder zijn verschillende meldingen gedaan van algemeen voorkomende amfibieën als de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Geen van de meldingen is gedaan binnen (de invloedssfeer van) het plangebied.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek is gelet op het voorkomen van geschikte biotopen voor amfibieën en reptielen. Het voorkomen van andere amfibieënsoorten (dan hierboven vermeld) en reptielen binnen het plangebied is uitgesloten, aangezien geschikt biotoop (veel waterplanten, ondiepe watergangen, heide of open zandgrond) niet aanwezig is of ver van het plangebied af ligt.

De ondiepere delen van de gracht en aanwezigheid van de natte groenstrook langs het spoortalud kunnen fungeren als voortplantingswater en landbiotoop voor algemeen voorkomende amfibieën (bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander). Het voorkomen van deze amfibieënsoorten is niet zondermeer uit te sluiten.

4.8.1 Ongewervelde diersoorten

Bronnenstudie

In de NDFF zijn geen meldingen gemaakt van beschermde ongewervelde diersoorten in de directe omgeving van het plangebied.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van beschermde ongewervelde diersoorten. Geschikt biotoop is voor deze soorten ook niet aanwezig.
In het plangebied zijn ook geen iepen aanwezig waar zich mogelijk iepenpages kunnen bevinden.

4.9.1 Invasieve exoten

Bronnenstudie

Waarnemingen van invasieve exoten rondom of binnen het plangebied (waaronder Japanse duizendknoop) zijn in de NDFF) niet gemeld. In de map-viewer van gemeente Amsterdam (maps.amsterdam.nl/duizendknoop) zijn locaties van Duizendknoop enkel buiten (de invloedssfeer van) het plangebied gemeld.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn er binnen het plangebied geen invasieve planten of andere soorten aangetroffen.

4.2 (Potentiële) natuurrisico's

Risicosoorten – Aziatische duizendknopen

Uit het bronnenonderzoek zijn geen waarnemingen gevonden van duizendknopen. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen invasieve exoten waargenomen. Risico's met betrekking tot deze soort lijken aan de hand van deze quickscan natuur dan ook niet aan de orde.
Echter kan deze invasieve soort zich altijd nog later vestigen binnen het plangebied of door het moment van het veldbezoek nog niet opvallend aanwezig zijn waardoor exemplaren niet worden opgemerkt. Het is daarom van belang dat het uitvoerend personeel bekend is met de duizendknoopsoorten, zodat deze in het veld herkend worden. Het verspreiden van maaisel van deze

soorten of het verplaatsen van grond met duizendknoopresten is de voornaamste reden van de verspreiding van deze soort en dient ten alle tijden voorkomen te worden. Wanneer grond van buiten het gebied wordt aangevoerd dient ook gegarandeerd te kunnen worden dat deze vrij is van ADK.

Risicosoorten - Dieren

Bij een bouwplaats kan altijd overlast ontstaan door o.a. ratten, stadsduiven en meeuwen wanneer er etensresten en rommel achterblijven. Dit kan worden voorkomen door bij uitvoering van de werkzaamheden te zorgen dat de bouwlocatie schoon en opgeruimd is.

In en rondom het plangebied zijn op maps.amsterdam.nl geen meldingen gedaan van de eikenprocessierups.

4.3 Kansen en knelpunten

De kansen binnen het project voor groene ambities van gemeente Amsterdam hangen sterk samen met het ontwerp van de toekomstige inrichting. Het plangebied bestaat grotendeels uit water dat intensief wordt gebruikt, waardoor de ruimte beperkt is om groen te realiseren. Voor het realiseren van groen met een ecologische meerwaarde liggen de kansen met name in de soortenkeuze van de vegetatie op het spoortalud en het toevoegen van extra bomen en drijvende groenstructuren in het toekomstige ontwerp.

Dit sluit aan bij de agenda duurzaamheid (2015), doordat meer groen hittestress binnen steden tegen kan gaan. In oktober 2020 is de vastgestelde versie van het handboek Groen verschenen. Hierin heeft de gemeente Amsterdam het Beleidskader Puccinimethode uitgewerkt, dat is vastgesteld door de gemeenteraad in januari 2018.

5 Toetsing aan wet- en regelgeving

In dit hoofdstuk is een analyse gemaakt van de te verwachten effecten van de werkzaamheden op de soorten die aanwezig zijn of verwacht worden. Op basis van de gegevens uit het bronnen- en veldonderzoek is het voorkomen van (streng) beschermde vaatplanten, reptielen en ongewervelde diersoorten uitgesloten. Hierdoor is het optreden van negatieve effecten op deze soorten of soortgroepen niet aan de orde en worden zij onderstaand niet verder behandeld.

5.1 Soortenbescherming

5.1.1 Grondgebonden zoogdieren

Voor de te verwachten algemene grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. egel, konijn) geldt een algemene vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat wil zeggen dat in gevallen waar de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, geen ontheffing behoeft aangevraagd te worden. Wel geldt de algemene zorgplicht te allen tijde, wat inhoudt dat de ingreep en werkzaamheden zorgvuldig en met zo min mogelijk schade uitgevoerd moeten worden. Hierover is in het volgende hoofdstuk een advies opgenomen.

5.2.1 Vleermuizen

Het plangebied vormt onderdeel van essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Hiervoor zijn in het activiteitenplan compenserende maatregelen beschreven en is ook reeds een ontheffing aangevraagd. Deze maatregelen zijn voldoende om het verlies aan foerageergebied te compenseren.

De compenserende werkzaamheden (getoetst in dit rapport) komen allemaal voort uit het activiteitenplan behorend bij de ontheffingsaanvraag en zijn bedoeld om extra foerageergebied voor vleermuizen te creëren. Deze zorgen dus enkel voor positieve effecten op vleermuizen.

Algemene zorgplicht

Alhoewel er door de werkzaamheden mogelijk geen verbodsbepalingen worden overtreden, dient een initiatiefnemer ten alle tijden rekening te houden met de algemene zorgplicht van de Wet natuurbescherming. Deze zorgplicht houdt in dat uitvoerder de werkzaamheden die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk nalaat of maatregelen neemt om onnodig negatieve effecten op dieren en planten te voorkomen. Bij de werkzaamheden wordt mogelijk (extra) bouwverlichting toegepast die mogelijk extra verstoring kan geven voor aanwezige vleermuizen. Door bouwverlichting enkel op het daadwerkelijke veldwerk (naar beneden) te richten (zonder uitstraling naar de omgeving) wordt onnodige verstoring van foeragerende vleermuizen voorkomen.

5.3.1 Vogels

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In de woonhuizen rondom het plangebied zijn mogelijk broedlocaties van huismussen aanwezig. Deze gebouwen blijven echter behouden. Mogelijk wordt het struweel op het spoortalud door huismussen gebruikt als foerageergebied, maar dit is niet essentieel. Daarbij verdwijnt de vegetatie hier niet volledig en wordt deze zelfs verbeterd. De heggen op de Kattenburger- en Marinierskade worden deels vervangen met vergelijkbare struiken, waardoor de functie van deze groenstructuren als mogelijk foerageergebied behouden blijft. Daarnaast zijn ook in dit geval genoeg groenstructuren in de omgeving aanwezig om als alternatief foerageergebied te fungeren. Negatieve effecten op huismussen worden daarom niet verwacht.

Overige broedvogels

De meeste vogelsoorten maken elk jaar een nieuw nest. Nesten van alle broedvogels zijn beschermd wanneer zij in gebruik zijn (Wnb art. 3.1, lid 2). De aanwezige vegetatie in het plangebied kan fungeren als broedgebied voor algemene broedvogels. Uitgaande van een worst-case scenario waarbij alle aanwezige vegetatie verdwijnt is het niet uitgesloten dat nesten vernield worden.

Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal medio maart – september) plaatsvinden, is verstoring van broedende vogels en in gebruik zijnde nestplaatsen niet aan de orde. Indien wel in de periode wordt gewerkt dat vogels een nestplaats (kunnen) hebben, mogen de werkzaamheden niet worden uitgevoerd indien dit leidt tot een verstoring van deze nestplaatsen.

Voor het werken in de periode dat algemene broedvogels een nestplaats hebben, dient een deskundig ecoloog te worden betrokken. Deze onderzoekt en bepaalt of werkzaamheden kunnen plaatsvinden zonder dat verbodsbepalingen van de Wnb worden overtreden. Dit kan door de werkzaamheden voor het broedseizoen op te starten en/of voorafgaande aan het broedseizoen nestlocaties binnen het plangebied ongeschikt te maken.

Eventueel kan ernstige verstoring de broedlocaties ook ongeschikt maken zonder de nestlocaties daadwerkelijk te vernietigen. Wanneer broedlocaties zich binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden bevinden (in de bomen, rondom de woonhuizen of op andere locaties binnen of direct grenzend aan het plangebied), kan niet zomaar worden uitgesloten dat de werkzaamheden verstorend zijn. Bij de uitvoerder dient altijd aandacht te zijn voor eventueel aanwezige broedende vogels binnen het plangebied.

5.4.1 Amfibieën

Groenstroken in het plangebied kunnen mogelijk fungeren als landbiotoop/overwinteringsgebied voor algemene amfibieën. Net als bij de algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren, geldt voor de voorkomende algemene amfibieën (bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander) een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen. De algemene zorgplicht geldt te allen tijde en houdt in dat de ingreep en werkzaamheden zorgvuldig en met zo min mogelijk schade moeten worden uitgevoerd. Zo moet de vegetatie in één richting worden verwijderd, om amfibieën de kans te geven de werkzaamheden te ontvluchten.

5.5.1 Vissen

De Dijksgracht Oost lijkt op het eerste oog geen geschikt leefgebied voor de rivierdonderpad, maar het voorkomen van de soort kan ook niet geheel worden uitgesloten. Alhoewel de rivierdonderpad niet wettelijk is beschermd, is deze wel op gemeentelijk niveau beschermd en is het een Rode Lijst soort. Indien bij het herstellen van de kademuren gebruik wordt gemaakt van een damwandconstructie dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van vissen. Maatregelen hiervoor worden beschreven in paragraaf 6.2.2.

5.6.1 Algemene zorgplicht

Voor alle levende flora en fauna geldt de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat uitvoerder de werkzaamheden die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk nalaat of maatregelen neemt om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen.

6 Conclusie

In dit hoofdstuk is de conclusie en het advies opgenomen. Er is aangegeven of sprake kan zijn van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, er voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om overtreding te voorkomen, of dat aanvullend onderzoek en/of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn. Indien een ontheffing noodzakelijk is, is dit aangegeven.

6.1 Gebiedsbescherming

Het plangebied is niet gelegen binnen Natura 2000-gebied, NNN of gemeentelijk beschermde groenstructuren. Binnen Natura 2000-gebieden kunnen negatieve effecten door stikstofdepositie echter op grote afstand optreden. Een Aerius-berekening dient te worden uitgevoerd om te bepalen of deze aan de orde zijn.

Hoewel het plangebied niet overlapt met gemeentelijk beschermde groenstructuren, grenst het hier wel aan. De nieuwe inrichting mag geen negatieve effecten hebben op waarden van deze gemeentelijke groenstructuren. Om dit te borgen is nadere toetsing van het verlichtingsplan en de mogelijke effecten die verlichting op de natuurfunctie van de Stadsnatuur verbinding kan hebben nodig. Als adequate ecologische voorzorgsmaatregelen met betrekking tot lichtuitstraling worden getroffen, dan zijn negatieve effecten uit te sluiten. Ook een adviesverzoek naar de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur (TAC) is in dat geval niet noodzakelijk.

6.2 Soortbescherming

6.1.2 Conclusie

Voor grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen, overige broedvogels en amfibieën kan niet zondermeer worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden en moeten aanvullende maatregelen worden genomen. Met in achtneming van de Gedragscode soortbescherming gemeenten (Stadswerk, 2021) en de hieronder opgenomen maatregelen (zie tabel 6.1), kunnen de werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming plaatsvinden. Afhankelijk van de uitvoering van de werkzaamheden kan aanvullend onderzoek nodig zijn.

Tabel 6.1 Overzichtstabel met verschillende conclusies en mitigerende maatregelen per soortgroep.

Soortgroep	Ingreep verstorend	Vervolgonderzoek noodzakelijk	Ontheffing nodig	Mitigerende maatregelen
Vleermuizen	Mogelijk	Reeds uitgevoerd	Ontheffing is reeds verleend op 20 december 2021 van: - artikel 3.5, lid 2 van de Wnb, voor zover het betreft het opzettelijk verstoren van exemplaren van de gewone dwergvleermuis; - artikel 3.5, lid 4 van de Wnb, voor zover het betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van exemplaren van de gewone dwergvleermuis.	Compenserende maatregelen beschreven in het activiteitenplan uitvoeren. Bij toepassen verlichting uitstraling buiten het werkveld zoveel mogelijk voorkomen.
Broedvogels	Mogelijk	Nee	Nee	Indien werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, dient een broedvogelscan uitgevoerd te worden voor aanvang.

				Indien er een broedgeval aanwezig is binnen het plangebied het stappenplan broedvogels hanteren (paragraaf 6.2.2).
Vissen	Mogelijk	Nee	Nee	Maatregelen nemen t.b.v. zorgvuldig handelen (paragraaf 6.2.2).
Algemeen vrijgestelde soorten (Egel, bruine kikker etc.)	Mogelijk	Nee	Nee	Voldoen aan de zorgplicht. Indien dit niet mogelijk is dient men bij het aantreffen van een exemplaar deze de gelegenheid te geven om te vluchten.

6.2.2 Advies per soortgroep

Broedvogels

Wanneer broedvogels toch in de invloedsfeer van de werkzaamheden terecht komen voorkomt het correct naleven van onderstaand stappenplan dat verbodsbepalingen worden overtreden:

1. **Inrichten bouwterrein**
    - Indien in broedseizoen gestart wordt voorafgaand een inspectie door ecoloog uitgevoerd
    - Verstorende machines niet binnen 5 meter van eventuele nestlocatie plaatsen
2. **Broedvogel vrijhouden bouwterrein**
    - Bouwterrein zoveel mogelijk vrijhouden van opslag afval materialen
3. **Zorgvuldig handelen medewerkers**
    - Bij werkzaamheden altijd oplettend zijn op aanwezigheid van broedvogels
    - Extra aandacht op locaties waar langere tijd geen activiteit heeft plaatsgevonden
4. **Handelen bij broedgevallen**
    - Locatie afzetten met lint 2 bij 2 meter
    - Geen werkzaamheden in directe omgeving (5 meter) uitvoeren
    - Contact opnemen met deskundig ecoloog
    - Machines die zware trillingen en geluid veroorzaken niet in de directe omgeving van broedgevallen plaatsen

Vissen

Het is niet geheel duidelijk of er verstoring van vissen plaatsvind gezien (de meeste) werkzaamheden boven waterniveau worden uitgevoerd. Indien er aanzienlijke verstoring onder het water niveau plaatsvindt, bijvoorbeeld door het plaatsen van een damwandconstructie voor de kade, zijn maatregelen noodzakelijk om negatieve effecten op vissen te voorkomen.

Tijdens het plaatsen van een damwandconstructie is geen ecologische begeleiding nodig, mits de uitvoerende partij de volgende maatregelen volgt:

- De eerste hoeveelheid zand rustig en gelijkmatig storten, zodat de vis kan verplaatsen;
- Het zand de resterende tijd ook rustig en gelijkmatig aanbrengen en niet “dumpen”;
- De vis zal zich van de werkzaamheden verplaatsen, het is dus van belang om in een richting te werken. Vanaf de locatie waar de eerste hoeveelheid zand is gestort kan langzaam de ruimte gevuld worden, hierbij dient de andere zijde van de kuip zo veel mogelijk ontlast te worden;
- Indien mogelijk is het gunstig als de aanwezige vis naar boven gestuwd kan worden door het zand onder het resterende water te schuiven;
- Het resterende water wordt met een kraantje afgeschept en verplaatst naar de gracht. Hiermee zouden de aanwezige vissen mee verplaatst moeten worden;
- De aannemers vangt zichtbaar aanwezige vissen zelf weg door ze over te zetten. De aannemer maakt een beknopt (foto)verslag van de overgezette vissen en stuurt deze ter kennisgeving naar de directievoerder van de gemeente Amsterdam. De betrokken ecoloog van het IB beoordeelt of hiermee voldoende invulling is gegeven aan de Zorgplicht.
- Deze aanpak moet voorafgaand aan de werkzaamheden besproken worden met de aannemer.

Naast beschermde soorten dient ook rekening gehouden te worden met algemeen voorkomende fauna. Voor deze soorten is de Zorgplicht van toepassing.

7 Literatuurlijst

Allen, L. C., Hristov, N. I., Rubin, J. J., Lightsey, J. T., & Barber, J. R. (2021). Noise distracts foraging bats. Proceedings of the Royal Society B, 288(1944), 20202689.

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J., Buys, J.C. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center. P. 236-264.

Creemers, R., Delft van, J. (2009). Atlas de amfibieen en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. RAVON. P. 87-279.

Dietz, C., Helversen von, O., Nill, D., Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika, Utrecht 2011.

Gemeente Amsterdam (2018). Notitie Quickscan natuur Fietspad Dijksgracht-Oost.

Gemeente Amsterdam (2020). Notitie Nader onderzoek vleermuizen en marterachtigen fietspad Dijksgracht-Oost.

Gemeente Amsterdam (2021). Activiteitenplan gewone dwergvleermuis fietspad Dijksgracht-Oost te Amsterdam. Behorende bij de ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming.

Gemeente Amsterdam (2021). Ruimtelijke visie Dijksgracht Oost. Versie 2.0

Gemeente Amsterdam (2022). Beleidskader Hoofdgroenstructuur.

H.J.G.A. Limpens, E.A. Jansen en M.J. Schillemans (2016). Is er een invloed van kunstmatig licht en geluid op vleermuizen? Versie 2.0.

Kleijn, D., 2008. Effecten van geluid op wilde soorten - implicaties voor soorten betrokken bij de aanwijzing van Natura 2000 gebieden. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1705. 41 blz.; 2 tab.; .70 ref.

Luo, J., Siemers, B. M., & Koselj, K. (2015). How anthropogenic noise affects foraging. Global Change Biology, 21(9), 3278-3289.

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2019, Gedragscode Wet natuurbescherming voor Waterschappen, Onderdeel Soortenbescherming, Bestendig beheer en onderhoud

NDFF. (2021). **https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul**.

NDFF Verspreidingsatlas **https://www.verspreidingsatlas.nl**

https://maps.amsterdam.nl/ (bomen, vleermuizen, muurplanten, broedvogels, groenstructuren, exoten)

Bijlage 1: Aanvullende beoordeling overslag

Gemeente Amsterdam is voornemens om overslag van materiaal of materieel mogelijk te maken langs het westelijke deel van de kade. In een eerdere versie van de quickscan is overslag van materiaal of materieel niet meegenomen in de toetsing aan de Wet natuurbescherming. Gedegen toetsing is echter noodzakelijk voor de Omgevingsvergunning, daarom is het effect van overslag langs het westelijke deel van de kade aanvullend getoetst aan de Wet natuurbescherming.

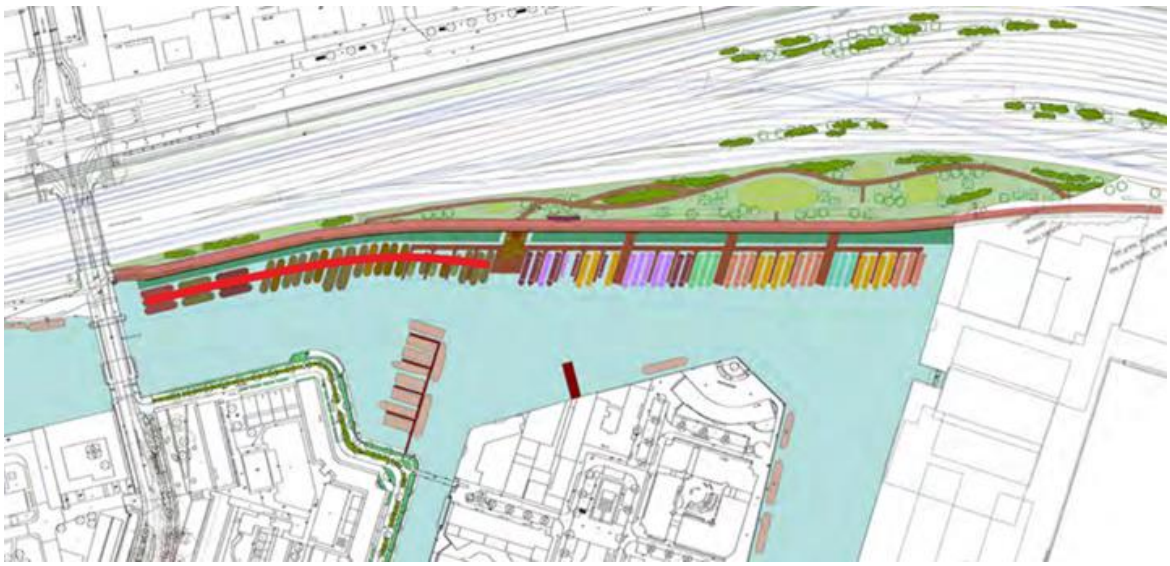
7.1 Situatieschets overslag

Overslag bestaat uit het overhevelen van materiaal of materieel van vaartuig naar vaartuig. Dit gebeurt middels een kleine kraan op de vaartuigen zelf. Op dit moment vindt al sporadisch overslag van goederen plaats aan de kade.

In de toekomstige situatie zal overslag vaker gaan plaatsvinden aan de 30 meest westelijk gelegen ligplaatsen. Hierbij wordt uitgegaan van een maximale frequentie van maximaal 20 keer per dag waarbij overslag alleen plaats vindt tussen 7.00 uur en 19.00 uur.

De overslagactiviteiten produceren geluid. Gemeente Amsterdam heeft op 14 oktober 2022 een simulatie van de op- en overslagactiviteiten georganiseerd voor omwonenden, zodat zij konden ervaren hoe overslag zal plaatsvinden. Het geluid dat bij deze simulatie werd geproduceerd is in opdracht van gemeente Amsterdam gemeten door DGMR, een onafhankelijk ingenieursbureau. Het type dekschuit dat werd gebruikt is representatief voor de toekomstige situatie. Verschillende materialen zijn overgeslagen, zoals een metalen container, metalen balk en kunststof leidingen. Op ruim 50 meter afstand is het gemeten gemiddelde geluidsniveau ongeveer 40 dB(A), ruim onder het omgevingsgeluid. Op piekmomenten, zoals bij metaal-op-metaal-contact, komt het maximale bronvermogen in sommige gevallen boven de 100 dB(A). Als metalen objecten echter voorzichtig worden neergezet dan treden op 50 meter afstand piekgeluiden op die onder de wettelijke grens van 70 db(A) blijven. Om dergelijke uitschieters zoveel mogelijk te voorkomen worden preventieve maatregelen, zoals het uitsluiten van grote/zware voorwerpen, toepassing van valmatten of houten balken, en het voorzien van de kettingen met een kunststof/rubber mantel, in het bestemmingsplan opgenomen. In de simulaties is ook hoorbaar dat de piekgeluiden slechts sporadisch voorvallen. Daarnaast is omgevingsgeluid, veroorzaakt door verkeer op dichtbijgelegen autowegen en voorbijrijdende treinen op het spoor, dominant aanwezig. Het geluid geproduceerd bij de overslagactiviteiten is in dit opzicht marginaal.

Tijdens overslagwerkzaamheden in het donker wordt gebruik gemaakt van verlichting om veilig te kunnen werken. Bij de positionering van de schepen tijdens overslag werkzaamheden worden maatregelen genomen om uitstraling van verlichting te voorkomen. Nadelige effecten op foerageergebied door licht kunnen worden voorkomen als lampen niet direct op het foerageergebied schijnen.

Figuur 1. Impressie van de toekomstige situatie, de 30 meest westelijk gelegen ligplaatsen zullen worden gebruikt voor overslag (bron: Gemeente Amsterdam).

7.2 Toetsing aan Wet natuurbescherming

Uit de quickscan en nader onderzoek naar vleermuizen blijkt dat de omgeving van het plangebied essentieel foerageergebied vormt voor vleermuizen. Ook kunnen algemene broedvogels, vissen en algemene vrijgestelde soorten gebruik maken van het plangebied. In de toekomstige situatie wordt het plangebied uitgebreid met een plas-draszone om de geschiktheid als foerageergebied voor vleermuizen te vergroten.

Effecten van overslag op huidige situatie

De mate van verstoring is afhankelijk van de overlap tussen de (kritieke) foerageeractiviteiten van gewone dwergvleermuis en de geluidproductie, en van de regelmaat en intensiteit van het geproduceerde geluid.

De overlap tussen de door overslag geproduceerde geluiden en foerageeractiviteit van gewone dwergvleermuis, is afhankelijk van de actieve momenten van vleermuizen en de momenten waarop overslag plaatsvindt. De (meest) actieve periode van de gewone dwergvleermuis loopt van april tot november, met enige uitloop afhankelijk van het weer. De actieve periode kan worden opgedeeld in de kraamperiode, van mei tot en met juli, en de paarperiode, van augustus tot en met september. De kraamperiode is de meest kwetsbare periode voor vleermuizen. In deze periode vormen vleermuizen grote kraamkolonies van vrouwelijke vleermuizen waarin de jongen worden geboren en grootgebracht. In juli vallen deze kraamkolonies uiteen en gaan vrouwtjes op zoek naar mannetjes om mee te paren. De mannetjes lokken zoveel mogelijk vrouwtjes om mee te paren door een baltsroep te laten horen. De piek van deze paarperiode valt in augustus. In de koudere periode zijn vleermuizen niet actief maar gaan ze in winterslaap/winterrust en maken geen gebruik van het foerageergebied. Vleermuizen zijn nachtactief en foerageren tussen zonsondergang en zonsopkomst. Afhankelijk van het weer kunnen ze iets eerder of later beginnen en eindigen.

Overslag vindt plaats tussen 7.00 uur en 19.00 uur. Aan het begin van de actieve periode van vleermuizen gaat de zon op rond 7.00 uur en gaat de zon onder rond 20.00 uur. Hier is dus geen sprake van overlap tussen vleermuisactiviteit en de periode waarin overslag plaatsvindt. Dit geldt voor het grootste deel van de actieve periode van vleermuizen. Vanaf half/eind september is in de vroege ochtend sprake van enige overlap, in de avond geldt dit vanaf half oktober. Deze overlap betreft maximaal 1,5 uur in de ochtend en 1,75 uur in de avond, tegen het einde van oktober, en is daarmee beperkt. Bovendien valt deze overlap in het minst kwetsbare deel van de actieve periode van vleermuizen.

Bij overslag van materiaal of materieel is sprake van geluidproductie. De geluidsmetingen uitgevoerd door DGMR en de simulaties wijzen uit dat de geluiden geproduceerd bij de overslagactiviteiten gemiddeld onder de 40 dB(A) liggen en slechts op sporadische piekmomenten boven de 70 dB(A) uitkomen. Dit geldt indien gemeten wordt op de zuidelijke kade, op ca. 50 meter afstand van de overslagwerkzaamheden. De gemeente Amsterdam is voornemens voorzorgsmaatregelen te treffen zoals het uitsluiten van grote/zware voorwerpen, toepassing van valmatten of houten balken, en het voorzien van de kettingen met een kunststof/rubber mantel, om de piekmomenten op deze afstand onder wettelijke normen te houden.

Deze geluidsniveaus gelden zoals vernoemd wanneer wordt gemeten op de zuidelijke kade, aan de overkant van de Dijksgracht. Delen van het foerageergebied van gewone dwergvleermuis bevinden zich dichterbij de toekomstige overslagactiviteiten. De geluidsniveaus in de directe omgeving van de overslagactiviteiten zijn hoger. Op basis van de gemiddelde geluidsniveaus van ongeveer 40 dB(A) gemeten door DGMR op 50 meter en de audio bij de simulaties kan echter worden geconcludeerd dat de geluidsniveaus geproduceerd bij de overslagactiviteiten in vergelijking met het omgevingsgeluid marginaal zijn. De piekgeluiden kunnen significant harder zijn dan het gemiddelde geluidsniveau. Uit de simulatie blijkt echter dat de piekgeluiden slechts zeer sporadisch voorkomen. Het plangebied is daarnaast regelmatig aan passerend treinverkeer blootgesteld. In vergelijking met dit omgevingsgeluid zijn de piekgeluiden van beperkte orde. Daarnaast treft de gemeente Amsterdam voorzorgsmaatregelen om metaal-op-metaal-contact te voorkomen, waarmee de luidste piekgeluiden worden voorkomen.

Op basis van de beperkte overlap tussen vleermuisactiviteit en geluidsproductie, en de bovenbeschreven gemiddelde geluidsniveaus en piekbelasting, wordt geconcludeerd dat er geen significante geluidsverstoring optreedt ten gevolge van overslagactiviteiten.

Naast geluid kan verlichting tijdens de overslagwerkzaamheden tot verstoring leidden. Een significante toename van licht in het onderzoeksgebied zou een verstorende werking kunnen hebben op nacht-actieve dieren. Wel geldt ook hier net als bij geluid dat de overlap tussen foerageeractiviteit en verlichting die plaatsvindt tijdens overslagwerkzaamheden beperkt is en valt in het minst kwetsbare periode van de actieve periode van gewone dwergvleermuis. Nadelige effecten op foerageergebied door licht kunnen verder worden voorkomen als lampen niet direct op het foerageergebied schijnen.

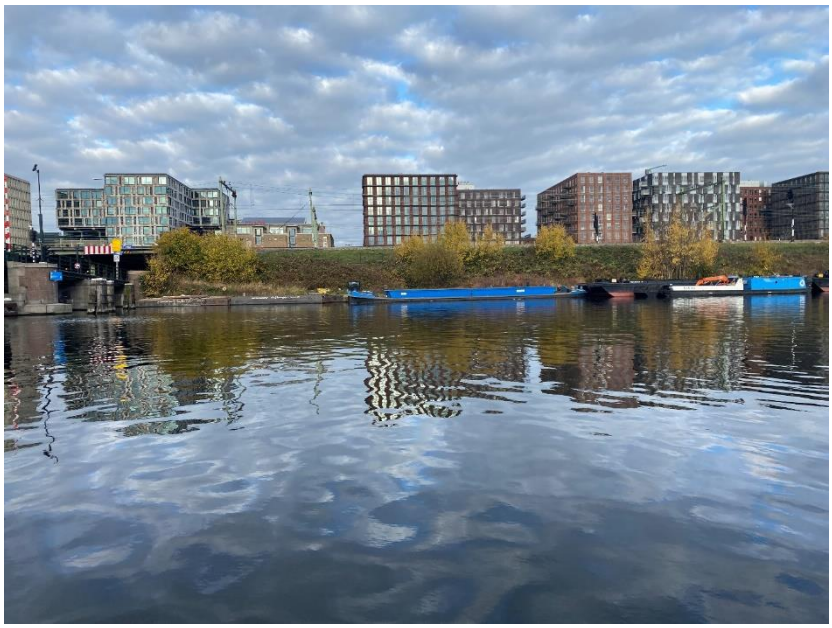
Effecten van overslag op toekomstige situatie
In de toekomstige situatie is het plangebied ingericht als plas-draszone om de natuurwaarde en daarmee de kwaliteit als foerageergebied voor vleermuizen te versterken. De plas-draszone wordt specifiek gerealiseerd ter compensatie van foerageergebied voor gewone dwergvleermuizen en is onderdeel van de ontheffing. Naar verwachting profiteren ook verschillende vogels en kleine zoogdieren van deze verbetering.

In de toekomstige situatie is er eveneens sprake van geluidsproductie ten gevolg van overslag. De mate van overlap tussen (essentiële) foerageeractiviteiten en geluidsproductie door overslag en de geluidsniveaus zijn gelijk aan bovenbeschreven huidige situatie. Op deze basis wordt geconcludeerd dat er ook in de toekomstige situatie geen significante geluidsverstoring optreedt ten gevolge van overslagactiviteiten.

Naast geluid kan verlichting tijdens de overslagwerkzaamheden tot verstoring leidden. Tijdens overslagwerkzaamheden wordt gebruik gemaakt van verlichting om een veilige werksituatie te creëren op de schepen en/of de ligplaats. Wel geldt ook hier net als bij geluid dat de overlap tussen foerageeractiviteit en verlichting die plaatsvindt tijdens overslagwerkzaamheden beperkt is en valt in het minst kwetsbare periode van de actieve periode van gewone dwergvleermuis. Nadelige effecten op foerageergebied door licht kunnen verder worden voorkomen als lampen niet direct op het foerageergebied schijnen.

Conclusie
Op basis van bovenstaande wordt in zowel de huidige als toekomstige situatie uitgesloten dat overslag van materiaal en materieel leidt tot significante geluidsverstoring van essentieel foerageergebied van gewone dwergvleermuis. Wel dienen nadelige effecten op foerageergebied te worden voorkomen, bijvoorbeeld door lampen niet direct op het foerageergebied te laten schijnen.

Bijlage 2: Impressie plangebied

idverde Advies

